

COVID-19 PANDEMİSİ DÖNEMİNDE ANNELERİN EV KAZALARINA YÖNELİK ALDIKLARI GÜVENLİK ÖNLEMLERİNİN BELİRLENMESİ**DETERMINING THE SAFETY MEASURES THAT MOTHERS TAKE FOR HOME ACCIDENTS DURING THE COVID-19 PANDEMIC PERIOD**Emine BAŞ¹, Yasemin ATEŞEYAN², Zeynep GÜNGÖRMÜŞ³¹ SANKO Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Gaziantep, Türkiye.² Mersin Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Mersin, Türkiye.³ Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Gaziantep, Türkiye.**ÖZET**

Ev kazaları, özellikle çocuklar ve yaşlılar için önemli bir halk sağlığı sorunudur. COVID-19 pandemisi nedeniyle okulların kapatılması ve 'EVDE KAL' uygulamaları ile birlikte çocuklar evde daha fazla vakit geçirmek zorunda kaldıkları için ev kazaları geçirme olasılıkları artmıştır. Bu çalışmanın amacı, pandemi döneminde annelerin ev kazalarına yönelik aldıkları güvenlik önlemlerini ve ev kazaları sıklığını belirlemektir. Araştırmanın örneklemini 0-6 yaş grubu en az bir çocuğa sahip 143 anne oluşturmaktadır. Veriler COVID-19 pandemisi nedeniyle yüz yüze etkileşimi en aza indirmek için dijital bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin toplanmasında "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 23 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, t-testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. Bu çalışmaya katılan annelerin yaş ortalaması 34.21±5.23'tür. Annelerin %83.2'si üniversite mezunu, %67.8'i çalışan anne, %88.8'i çekirdek aile yapısına sahip, %18.2'si sigara kullanmakta ve %45.5'i tek çocuğa sahiptir. Annelerin %20.3'ü pandemi döneminde çocuğunun ev kazası geçirdiğini bildirmiştir. Ev kazası geçiren çocukların, yaş ortalaması 2.79±1.26 olup %55.2'si erkek çocuğudur. Geçirdikleri ev kazası türü %72.4'ünde düşme ve kaza yeri %58.6'sında oturma odası/salondur. Ölçek toplam puan ortalaması ile görme engeli olan çocuğa sahip olma ve pandemi döneminde çocuğun kaza geçirme durumu arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir (p<0.05). Çalışmada annelerin ev kazalarına yönelik aldıkları güvenlik önlemleri ölçek puan ortalaması 178.9±13.8 olup ortalamanın üstünde bulunmuştur. Ev kazaları önceden tahmin edilebilir ve alınacak tedbirlerle önlenabilir kazalardır. Bu nedenle çocukların bakımından sorumlu kişilerin özellikle ebeveynlerin kazaların önlenmesine yönelik farkındalık ve bilinç düzeylerinin artırılması yönünde yapılan girişimlerin yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ev kazaları, Güvenlik önlemleri, Hemşirelik, Pandemi.**ABSTRACT**

Home accidents are an important public health problem, especially for children and the elderly. With the closure of schools and 'STAY AT HOME' practices due to the COVID-19 pandemic, children are more likely to have home accidents as they have to spend more time at home. In this study, our aim is to determine the safety measures taken by mothers for home accidents and the frequency of home accidents during the pandemic period. The sample of the study consists of 143 mothers who have at least one child in the 0-6 age group. Data were collected through a digital survey to minimize face-to-face interaction due to the COVID-19 pandemic. "Descriptive Information Form" and "Scale for Identification Safety Measures for Home Accidents of Mothers with 0-6 Age Group Children" were used to collect the data. The data obtained from the research were analyzed with the SPSS 23 program. Descriptive statistics, t-test and ANOVA test were used to evaluate the data. The mean age of the mothers participating in this study was 34.21±5.23. 83.2% of the mothers were university graduates, 67.8% were working, 88.8% had nuclear family structure, 18.2% were smokers and 45.5% had only one child. 20.3% of mothers reported that their child had a home accident during the pandemic period. The mean age of the children who had a home accident was 2.79±1.26, and 55.2% of them were boys. It was determined that 72.4% of the type of home accidents they had a fall, and 58.6% of the accident place was a living room/hall. A significant relationship was found between the scale total score average and having a visually impaired child and the child's accident status during the pandemic period (p<0.05). In the study, the mean score of the safety measures taken by the mothers for home accidents was 178.9±13.8, which was above the average. Home accidents are predictable and preventable with the precautions to be taken. For this reason, it is recommended to disseminate the initiatives to increase the awareness and awareness of the people responsible for the care of children, especially parents, for the prevention of accidents.

Keywords: Home accidents, Nursing, Pandemic, Safety measures.**Sorumlu Yazar / Corresponding Author:** Emine BAŞ, Dr. Öğr. Üyesi, SANKO Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Gaziantep, Türkiye. **E-mail:** karakurt_emine@hotmail.com**Bu makaleye atıf yapmak için / Cite this article:** Baş, E., Ateşeyan, Y., & Güngörmüş, Z. (2023). Covid-19 Pandemisi Döneminde Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Aldıkları Güvenlik Önlemlerinin Belirlenmesi. *Gevher Nesibe Journal of Medical & Health Sciences*, 8(3), 596-604. <http://doi.org/10.5281/zenodo.8207612>

GİRİŞ

Ev kazaları evin içinde veya yakın çevresinde meydana gelen ancak tedbirlerle önlenemez kazalardır (Yıldırım ve Kublay 2016; Özdemir ve ark. 2016). Her yaş grubunda görülme olasılığı olan ev kazaları, özellikle yaşlılar ve çocuklar için önemli bir halk sağlığı sorunudur. Gelişimsel ve fiziksel özellikleri nedeniyle çocuklar çeşitli kazalar sonucu yaralanmalara maruz kalabilmektedir. Ev kazaları da çocukluk çağı yaralanma sebeplerinin başında gelmektedir (Akca ve ark. 2022). Dünya Sağlık Örgütü, verilerine göre, ev kazalarına bağlı en önemli hastalık ve ölüm sebepleri arasında düşmeler, yanıklar ve zehirlenmeler gelmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2022). Türkiye’de ev kazaları arasında düşme, yanık, zehirlenme, kesik, boğulma ve yabancı cisimle ilgili tıkanma en sık görülenlerdir (Akbaba ve Demirhindi 2017). Kazalar en çok küçük çocuklarda görülmesinin yanı sıra, yaralandığı en yaygın yer evlerinin içi veya çevresidir (United Nations International Children’s Emergency Fund, 2018). En fazla, kaza oturma veya yemek odasında meydana gelmekte ancak en ciddi kazalar mutfakta ve merdivenlerde olmaktadır.

Ev kazaları, ebeveynlerin dikkatsizliğinden ve kötü bakımdan kaynaklanmaktadır. Oysaki çocuk, insanlığın en değerli ve en sevilen varlığıdır. Çocuklara özen gösterilmeli ve çevresel tehlikelerden korunmalıdır. Kazalar öylece olmaz; bunlar düşüncesizliğin, dikkatsizliğin, ihmalin ve anlık konsantrasyon eksikliğinin sonucudur (Gholap, 2017). Güvenli olmayan ev ortamlarında çocukların kaza sıklığı artmaktadır (Akbaba ve Demirhindi, 2017). Ülkemizde ev içinde olan kazalarının %45,4’ü 0-6 yaş grubundaki çocuklarda görülmekte olup bu kazaların %58’inde çocuğun yanında bir yetişkin bulunmaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2022; Törüner ve Büyükgönenç, 2011). Özellikle 0-3 yaş grubu çocuklar günün çoğunu evde geçirdikleri için ev kazalarına daha fazla maruz kalmaktadırlar (Akca ve ark. 2022). Bu nedenle bu yaş döneminin gelişimsel özelliklerinden dolayı çocuklar kendilerini kazalardan koruyamadıkları için çocukların güvenli ortamda yaşamalarını sağlamak ve gerekli koruyucu önlemleri almak, çocuğun bakımı ile daha çok ilgilenen kişilere ve genellikle de anneye düşmektedir (Evgin ve Çalışkan 2018; Turan ve ark. 2010).

COVID-19 pandemisi ile birlikte okulların kapatılması ve ‘EVDE KAL’ uygulamaları ile çocuklar evde daha fazla vakit geçirmek zorunda kalmıştır. Bu durumun çocukların ev kazası geçirme riskini arttırdığı düşünülmektedir (Balcı ve ark. 2020). Dünyada ve ülkemizde COVID-19 pandemisi sürecinde hastane başvurularının incelendiği çalışmalarda ev kazalarında artış olduğu saptanmış olup, bu düşüncüyü destekler niteliktedir (Wong ve ark. 2021; Bressan ve ark. 2021; Williams ve ark. 2020; Claudeut ve ark. 2020; Güleriyüz ve ark.2021; Tuygun ve ark.2021; Aydın ve ark. 2022). Bu bilgiler doğrultusunda annelerin ev kazaları ve ev kazalarından korumaya yönelik uygulamaları bilmesi çocukları kazalarından korumak için önemlidir.

Bu çalışmanın amacı, COVID-19 pandemisi döneminde annelerin ev kazalarına yönelik aldıkları güvenlik önlemlerini ve ev kazaları sıklığını belirlemektir.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın Türü

Bu çalışma, tanımlayıcı ve kesitsel türdedir.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Gaziantep ilinde Ağustos-Kasım 2021 tarihleri arasında, Google Drive aracılığıyla oluşturulan dijital anket ile Whatsapp üzerinden yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Gaziantep ilinde yaşayan 0-6 yaş grubu en az bir çocuğa sahip anneler oluşturmaktadır. Örneklem sayısı Evgin ve Çalışkan (2018) tarafından yapılan çalışma referans alınarak, $\alpha=0.05$, $\text{güç}=0.80$ olacak şekilde minimum örneklem büyüklüğü 136 olarak hesaplanmıştır. Çalışmada rastgele olmayan örnekleme yöntemi olan kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma 143 anne ile tamamlanmıştır.

Gönüllülerin araştırmaya dâhil edilme kriterleri

- 0-6 yaş grubu çocuğa sahip olması,
- Kadın olması,
- Çalışmaya katılım için gönüllü olması,

- Görme engeli olmaması,
- Okur yazar olması,
- Whatsapp kullanıyor olması.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan 21 soruluk Tanıtıcı Özellikler Bilgi Formu ve Çınar ve Görak (2003) tarafından geliştirilen, 40 maddeden oluşan “0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği (EKYGÖTÖ)” kullanılmıştır.

0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği (EKYGÖTÖ): Ölçek 5’li likert tipte (5-her zaman, 4-çoğu zaman, 3-bazen, 2-nadiren ve 1-hiçbir zaman) olup 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddelerinin 34’ü olumlu, 6’sı olumsuz ifade içermektedir. Olumsuz ifade içeren maddeler (6, 9, 23, 26, 30, 40) ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puan 40-200 arasındadır. Ölçekten alınan puan arttıkça annenin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemleride artmaktadır. Ölçeğin geliştirildiği çalışmada Cronbach alfa değeri 0.82’dir (Çınar ve Görak,2003). Yapılan bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.858 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, COVID-19 pandemisi nedeniyle yüz yüze etkileşimi en aza indirmek için araştırmacılar tarafından Google Drive’da hazırlanan dijital anket formu, katılımcılara Whatsapp üzerinden iletilerek toplanmıştır. Anketin doldurulma süresi ortalama 5-10 dk.arasındadır. Eksik doldurulan form bulunmadığından veri kaybı olmamıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Etik Kurulunun 12.04.2021 tarihli ve 2021/6 sayılı izni ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına bağlı olup katılımcılardan “Aydınlatılmış Onam” alınmıştır. Çalışma boyunca Helsinki deklarasyonuna uyulmuştur.

Verilerin analizi

Veriler SPSS 23.0 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler (yüzde, frekans, ortalama, standart sapma) ve iki değişkenin karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem T-Testi, üç ve daha fazla değişkenin karşılaştırılmasında ANOVA testi kullanılmıştır. Normal dağılımın incelenmesi için shaphiro wilk testi, histogram, skewness, kurtosis testleri kullanılmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan annelerin %61.5’inin 31-40 yaş aralığında, %96.5’inin evli, %83.2’sinin üniversite mezunu, %59.4’ünün gelirinin giderine eşit, %88.8’inin çekirdek aile yapısına sahip, %45.5’inin bir çocuğa sahip ve %67.8’inin çalışıyor olduğu belirlenmiştir. Annelerin %55.2’sinin pandemi döneminde çocuğunun bakımıyla kendisinin ilgilendiği, %98.6’sının çocuğunda görme engeli olmadığı, %95.8’inin apartman dairesinde oturduğu, %96.5’inin evinde balkon olduğu, %84.6’sının doğalgaz/merkezi sistem ile ısındığı, %59.4’ünün ev kazalarına ilişkin eğitim almadığı ve %20.3’ünün çocuğunun pandemi döneminde ev kazası geçirmiş olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Pandemi döneminde ev kazası geçiren çocukların %55.2’sinin erkek, yaş ortalamasının 2.79 olduğu, %72.4’ünün düşme türü kaza geçirdiği, %58.6’sının kaza geçirdiği yerin oturma odası/salon olduğu, %93.1’inin kaza anında yanında birisinin olduğu, %51.7’sinin kaza sonrası bir sağlık kuruluşuna başvurmamış olduğu ve %93.1’inde kaza sonrası kalıcı bir hasar oluşmadığı belirlenmiştir (Tablo 2).

Çalışmada pandemi döneminde çocuğu görme engelli olmayan annelerin ve çocuğu ev kazası geçirmemiş olan annelerin ölçek puan ortalamaları daha yüksektir ($p<0.05$) (Tablo 1). Çalışmada diğer tanıtıcı özellikler ile ölçek toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 1).

Çalışmada EKYGÖTÖ minimum değeri 125 ± 13.8 , maksimum değeri 200 ± 13.8 ve ortalama değeri 178.9 ± 13.8 olup, annelerin ölçek toplam puan ortalaması “ortalamanın üstünde” bulunmuştur.

Tablo 1. Annelerin tanıtıcı özelliklerine göre EKYGÖTÖ ölçeği toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler		n-%	Ort±SS	Test ve p değeri
Yaş (Ort±SS:34.21±5.23)	20-30 yaş	38-26.6	178.9±13.3	F=0.201
	31-40 yaş	88-61.5	178.6±14.3	p=0.818
	41-50 yaş	17-11.9	180.9±12.8	
Medeni Durum	Evli	138-96.5	178.7±14.0	t=0.859
	Bekar	5-3.5	184.2±5.8	p=0.392
Eğitim Durumu	İlkokul	4-2.8	182.5±13.1	F=0.465
	Ortaokul	6-4.2	174.1±8.3	p=0.707
	Lise	14-9.8	181.3±11.3	
	Üniversite	119-83.2	178.8±14.4	
Gelir Durumu	Gelir giderden az	15-10.5	180.4±14.0	F=0.110
	Gelir gidere eşit	85-59.4	178.6±13.9	p=0.896
	Gelir giderden fazla	43-30.1	179.0±13.9	
Çalışma Durumu	Çalışmıyor	46-32.2	179.1±10.9	t=0.098
	Çalışıyor	97-67.8	178.8±15.0	p=0.922
Aile Tipi	Geniş aile	11-7.7	179.2±12.8	F=0.006
	Çekirdek aile	127-88.8	178.9±14.0	p=0.994
	Parçalanmış aile	5-3.5	179.4±14.5	
Çocuk Sayısı	1	65-45.5	178.1±14.8	F=0.254
	2	51-35.7	180.3±12.3	p=0.858
	3	22-15.4	178.3±14.4	
	4	5-3.5	178.2±15.3	
Pandemi Döneminde Çocuğun Bakımı ile İlgilenen Kişi	Anne	79-55.2	178.2±13.2	F=1.137
	Baba	8-5.6	188.1±10.2	p=0.342
	Akraba	29-20.3	179.6±13.9	
	Bakıcı	15-10.5	176.0±16.1	
Çocuğun Görme Engeli	Kreş	12-8.4	179.7±16.0	
	Var	2-1.4	155.0±9.8	t=2.508
Yaşanılan Konut Tipi	Yok	141-98.6	179.3±13.6	p=0.013
	Apartman	137-95.8	179.0±14.0	t=0.125
Evde Balkon Varlığı	Müstakil/Villa	6-4.2	177.0±106	p=0.724
	Evet	138-96.5	178.9±13.9	t=0.202
Evin Isınma Şekli	Hayır	5-3.5	180.2±13.6	p=0.840
	Odun/Kömür/Talaş	6-4.2	180.0±8.4	F=0.640
	Sobası			p=0.529
	Doğalgaz/Merkezi sistem	121-84.6	178.4±14.3	
Ev Kazalarına İlişkin Eğitim Alma Durumu	Klima	16-11.2	182.5±11.9	
	Evet	58-40.6	178.8±15.2	t=0.073
Çocuğun Pandemi Ev Kazası Geçirmesi	Hayır	85-59.4	179.0±12.9	p=0.942
	Evet	29-20.3	174.0±16.2	t=2.158
Ev Kazası Geçirmesi	Hayır	114-79.7	180.2±12.9	p=0.033

Tablo 2. Pandemi döneminde ev kazası geçiren çocukların tanıtıcı özelliklerinin dağılımı

	Tanıtıcı Özellikler	n-%
Cinsiyeti	Kız	13-44.8
	Erkek	16-55.2
Yaşı (Ort±SS:2.79±1.26)	1	4-13.8
	2	9-31
	3	9-31
	4	4-13.8
	5	2-6.9
	6	1-3.4
Kaza Türü	Düşme	21-72.4
	Yanık	1-3.4
	Kesik	2-6.9
	Kapıya Parmak Sıkışması	2-6.9
	Çarpma	3-10.3
Kazanın Gerçekleştiği Yer	Oturma Odası/Salon	17-58.6
	Yatak Odası	5-17.2
	Mutfak	3-10.3
	Balkon	1-3.4
	Bahçe	3-10.3
Kaza Anında Yanında Birinin Olma Durumu	Evet	27-93.1
	Hayır	2-6.9
Kaza Sonrası Sağlık Kuruluşuna Başvurma Durumu	Evet	14-48.3
	Hayır	15-51.7
Kalıcı Hasar Bırakma Durumu	Var	2-6.9
	Yok	27-93.1

TARTIŞMA

Tüm dünyada kazalar/yaralanmalar çocukluk çağı ölüm ve sakatlıklarının önde gelen nedenleri arasındadır. Özellikle 0-6 yaş arası çocuklar gelişimsel özelliklerinden kaynaklı kendilerini kazalardan koruyamamaktadırlar. Bu nedenle bu yaş grubu çocuklar için güvenli çevrenin sağlanması ailelerin ve özellikle de bakımıyla en çok ilgilenen annenin sorumluluğundadır. Ev kazaları konusunda özellikle annelerin ev kazaları ve alınacak güvenlik önlemleri hakkındaki bilgi ve davranışlarının belirlenmesi oldukça önemlidir. Günümüz COVID-19 pandemisi sürecinde çocuklar evde daha fazla vakit geçirmek zorunda kaldılar. Çocukların evde uzun süre kaldığı bu süreçte yaşadıkları ev kazalarının sıklığını ve annelerinin aldığı güvenlik önlemlerinin düzeyini değerlendiren çalışmalar ülkemizde yetersizdir. Bu nedenle pandemi sürecinde çocuklardaki ev kazaları sıklığını ve annelerin aldıkları güvenlik önlemlerinin düzeyini belirleyen bu çalışma literatüre katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada annelerin %20.3'ünün pandemi döneminde çocuğunun ev kazası geçirdiğini belirttiği ve geçirilen ev kazası türünün ilk sırada düşme olduğu saptanmıştır. Pandemi döneminde yapılan çalışmalara baktığımızda; Çiçek ve ark. (2022) tarafından yapılan çalışmada ev kazası görülme oranının %24.8 olduğu, Gielen ve ark. (2021) tarafından ABD'de genel popülasyonda yapılan çalışmada ise %28 olarak belirlendiği ve yaralanmaların en sık düşmeye bağlı olarak yaşandığı görülmüştür. Bu çalışmada çocukların pandemi sürecinde kaza geçirme oranlarının diğer çalışmalarla benzer olduğu görülmektedir. Pandemi sürecinde bu konuyla ilgili yapılmış çalışmaların sınırlı olması nedeniyle pandemi öncesi yapılmış çalışmalar incelenmiş ve çeşitli çalışmalarda ev kazası geçirme sıklığının genel olarak %12 ile %30 arasında değiştiği görülmüştür (Karatepe ve Akış 2013; Demirköse ve ark. 2021; Kılıç ve ark. 2019; Akça ve ark. 2017; Şekerci ve İnal 2016; Erdem ve ark. 2017; Büyük ve Seferoğlu 2020). Mevcut çalışmalarda ev kazası görülme sıklığında farklılıklar olduğu görülmektedir. Ancak ev kazalarının önlenabilir kazalar olmasından dolayı hiçbiri küçümsenecek oranlar değildir. Pandemi öncesi çalışmalarda da geçirilen ev kazası türünün yine ilk sırada düşme olduğu görülmektedir (Özdemir ve ark. 2016; Evgin ve Çalışkan 2018; Çalışkan ve Balcı 2018; Büyük ve ark. 2015; Aktürk ve Erci 2016; Aydoğdu ve ark. 2019; Al Rumhi ve ark. 2020; Gulliver ve ark. 2005; Phelan ve ark. 2005).

Bu çalışmada pandemi sürecinde ev kazası geçiren çocukların; yarıdan fazlasının erkek çocuğu olduğu, kaza geçirdikleri yerin ilk sırada salon/oturma odası olduğu ve kaza esnasında büyük çoğunluğun yanında biri olduğu belirlenmiştir. Pandemi öncesi çalışmalarla karşılaştırıldığında benzer

sonuçlar olduğu görülmektedir (Şekerci ve İnal 2016; Gündüz ve AYTEKİN 2015; Kurt ve AYTEKİN 2015). Bu sonuçlar erkek çocuklarının kız çocuklara göre daha hareketli, aktif olması ve riskli davranışlarda bulunması, ailelerin ve çocukların en çok vakit geçirdikleri yerin salon/oturma odası olmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada pandemi sürecinde çocuğun bakımıyla ilgilenen kişinin ilk sırada anne, daha sonra akrabalar (büyükanne, teyze vb.) olduğu belirlenmiştir. Çiçek ve ark. (2022) tarafından pandemi döneminde yapılan çalışmada en sık anne ve babanın çocuğun bakımıyla ilgilendiği görülmektedir. Pandemi öncesi çalışmalara da bakıldığında en sık annenin çocuğun bakımıyla ilgilendiği görülmektedir (Büyük ve ark. 2015; Erdem ve ark. 2017; Aktürk ve Erci 2016). Bu çalışmada çocukları ev kazası geçiren annelerin %48.3'ünün sağlık kurumuna başvurduğu belirlenmiştir. Pandemi öncesi birçok çalışmada %50'den fazlasının sağlık kurumuna başvurduğu görülmektedir (Kurt ve AYTEKİN 2015; Evgin ve Çalışkan 2018; Şekerci ve İnal 2016; Kılıç ve ark. 2019; Aktürk ve Erci 2016). Hastaneye başvuru oranında pandemi öncesi döneme göre önemli bir fark görülmemektedir. Bunun nedeninin pandemi sürecinde ev kazalarında artış olabilmesine karşın bulaş riskinden dolayı hastaneye gidilmek istenmemesi olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada annelerin ev kazalarına yönelik aldıkları güvenlik önlemlerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Çiçek ve ark. (2022) tarafından pandemi döneminde yapılan çalışmada da benzer sonuç görülmektedir. Pandemi sürecinde ölçek puanı üzerinden yapılmış çalışmaların kısıtlı olması nedeniyle pandemi öncesi yapılmış çalışmaların ölçek puan ortalamaları incelenmiş; Gündüz ve AYTEKİN (2015); Evgin ve Çalışkan (2018); Kılıç ve ark. (2019); Erdem ve ark. (2017); Aydoğdu ve ark. (2019) tarafından yapılan çalışmalarda alınan güvenlik önlemlerinin yüksek düzeyde olduğu, Büyük ve ark. (2015); Özmen ve ark. (2007); Çiçekler ve ark. (2012) tarafından yapılan çalışmalarda ise düşük düzeyde önlem alındığı görülmüştür.

Bu çalışmada ölçek toplam puan ortalaması ile pandemi döneminde çocuğun kaza geçirme durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 1). Çocuğu pandemi dönemi kaza geçiren annelerin ölçek puan ortalamaları geçirmeyenlere göre daha düşük bulunmuştur. Çiçek ve ark. (2022) tarafından pandemi döneminde yapılan çalışmada da çocuklarının ev kazası yaşadığını belirtenlerin ölçekten aldıkları puanların daha düşük olduğu görülmüştür. Pandemi öncesi çalışmalar incelendiğinde de çocuğu kaza geçirenlerin ölçek toplam puan ortalamasının daha düşük olduğu görülmekte olup kaza geçirme durumu ile ölçek arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Karatepe ve Akış 2013; Erdem ve ark. 2017; Büyük ve Seferoğlu 2020; Aydoğdu ve ark. 2019; Erkal 2010). Bu çalışmada çocukları ev kazası geçiren annelerin ölçek toplam puan ortalamasının daha düşük olması diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Bu sonuç bize kazalara yönelik güvenlik önlemi almamanın kaza yaşama olasılığını arttırdığını göstermektedir. Bu çalışmada ölçek toplam puan ortalaması ile görme engeli olan çocuğa sahip olma durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 1). Görme engeli olan çocuğa sahip olan annelerin ölçek toplam puan ortalamasının daha düşük olduğu görülmektedir. Engelli bir çocuğa sahip olmak ebeveynlere çok daha fazla sorumluluklar yüklemektedir ve ebeveynler çocuklarına karşı daha fazla korumacı davranmaktadırlar. Özellikle görme engeli olması da kazalar açısından risk oluşturmaktadır. Fakat bu çalışmada, görme engelli çocuğu olan annelerin ölçek toplam puan ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durum özellikle engelli çocuğu olan ebeveynlere ev kazaları ve alınacak güvenlik önlemleri konusunda eğitim vermenin önemli olduğunu göstermektedir.

Pandemi sürecinde yurt dışı çalışmaların genel olarak retrospektif ve hastane başvurularının incelendiği çalışmalar olduğu görülmektedir. Wong ve ark. (2021) tarafından pandemi sürecinde Hong Kong'da bir hastanenin pediatrik cerrahi merkezinde yapılan çalışmada önceki yıllara kıyasla çocuklarda ev dışı kazalarda azalma ile birlikte ev kazalarında bir artış tespit ettikleri ve kazaların genellikle çocukların mutfakta yanlışlıkla vücutlarına sıcak su dökmeleri nedeniyle oluştuğunu belirledikleri görülmektedir. Bressan ve ark. (2021) tarafından pediatrik acil serviste ev kazaları başvuru sıklığının ve şiddetinin bir önceki yıl ile karşılaştırmalı olarak incelendiği çalışmada ev kazaları nedeniyle başvuru sayısının ve ciddiyetinin, karantina döneminde bir önceki yıla göre önemli ölçüde arttığının belirlendiği görülmektedir. Williams ve ark. (2020) tarafından Güney Avustralya pediatrik majör travma servisinde 2014–2019 yılları arasında ve 23 Mart-10 Mayıs 2020 tarihleri arasındaki evde meydana gelen yaralanmalara bağlı başvuruların incelendiği çalışmada, pandemi sürecinde evde meydana gelen yaralanma oranlarında artış olduğunun tespit edildiği görülmektedir. Claudeut ve ark. (2020) tarafından Fransa'da karantina günlerinde çocuklarda yaşanan ev kazaları başvuru sıklığı ve türlerinin son 3 yılın verilerine göre karşılaştırıldığı çalışmada, özellikle 2 ile 5 yaş arası çocuklar arasında

önceki yıllara göre travma ünitesine yapılan toplam başvuru sayısının ve pencereden düşme olaylarının arttığı sonucuna varıldığı görülmektedir. Aynı zamanda ülkemizde retrospektif ve hastane başvuruları incelenerek yapılan çalışmaların yurt dışı çalışmalarla örtüştüğü görülmektedir. Güteryüz ve ark. (2021) tarafından 2019 yılı ve pandemi döneminde çocuk acil servisine ev kazaları nedeniyle yapılan başvuruların karşılaştırıldığı çalışmada, COVID-19 pandemi döneminde çocukluk çağı ev kazaları vakalarında artış görüldüğü ve en sık kaza türünün düşme olduğu görülmektedir. Tuygun ve ark. (2021) tarafından yapılan çalışmada pandemi sürecinde, pandemi öncesi döneme göre pediatrik acil servise başvuru sayısının azaldığı fakat ev kazaları ve zehirlenme oranlarında artış olduğunun tespit edildiği görülmektedir. Aydın ve ark. (2022) tarafından 2018, 2019 ve 2020 yıllarının aynı dönemin de pediatrik acil servise yapılan başvuruların karşılaştırıldığı çalışmada pandemi döneminde ev içi yaralanma oranının %40'tan, %60'a yükseldiğinin belirlendiği görülmüştür. Bu sonuçlar pandemi döneminde çocukluk çağı ev kazalarında artış olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda annelerin %20.3'ünün pandemi döneminde çocuğunun ev kazası geçirdiğini bildirdiği, ev kazası geçiren çocukların yarısından fazlasının erkek çocuğu olduğu ve geçirilen ev kazası türünün ilk sırada düşme olduğu saptanmıştır. Ölçek toplam puan ortalamasının yüksek düzeyde olduğu ve ölçek toplam puan ortalamasıyla pandemi döneminde çocuğun kaza geçirme durumu arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Bu sonuç ev kazalarına yönelik önlem almanın ev kazası geçirme riskini azalttığını göstermektedir. Kazaların en önemli yönü önlenebilir olmalarıdır. Ev kazalarını önleme konusunda ki en önemli nokta, ebeveynin farkındalığıdır.

Çocuğun bakımını üstlenen kişi (ebeveyni ya da başka bir kişi) ev kazalarının oluşum sürecini ve ev ortamındaki tehlikeli durumları bilmelidir. Annelerin ve bakım vericilerin bu konu hakkındaki bilgi düzeylerini artırılması alınacak güvenlik önlemlerini arttıracaktır. Sağlık ekibinin önemli bir üyesi olan hemşirelerin mortalite ve morbiditeye neden olan çocukluk çağı kazalarının önlenmesi ve azaltılması için çaba göstermesi gerekmektedir. Bu noktada hemşirelerin ebeveynlere eğitim desteği sağlaması oldukça önemlidir. Özellikle birinci basamakta ve çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelere büyük roller düşmektedir.

Araştırmanın Sınırlılığı

COVID-19 pandemisi nedeniyle anketin çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiş olmasından kaynaklı verilerin internet imkânı olan annelerle sınırlı olmasıdır.

Teşekkür

Araştırmaya katılan tüm annelere teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Bu araştırmada herhangi bir finansal kaynak kullanılmamıştır.

KAYNAKLAR

- Akbaba, M., Demirhindi, H. (Ed.) (2017). Temel Halk Sağlığı. Ankara: Akademisyen Kitabevi, ss. 155-165.
- Akca, K., Gungormuş, Z., Bayrakçi, E. (2022). Examination of Mothers' Home Accident Awareness and First Aid Self-Efficacy. *International Journal of Caring Sciences*, 15(3), 1886-1894
- Akça, S. Ö., Çankaya, T., Aydın, Z. (2017). 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama düzeyleri ve annelere verilen ev kazalarına yönelik eğitimin etkisi. *Çağdaş Tıp Dergisi*, 7(1), 50-57.
- Aktürk, Ü., Erci, B. (2016). Determination of Knowledge, Attitudes and Behaviors Regarding Factors Causing Home Accidents and Prevention in Mothers with a Child Aged 0-5 Years. *Journal of Education and Practice*, 7(18), 142-153.
- Al Rumhi, A., Al Awisi, H., Al Buwaiqi, M., Al Rabaani, S. (2020). Home accidents among children: a retrospective study at a tertiary care center in Oman. *Oman Medical Journal*, 35(1), e85.
- Aydın, O., Hanalioğlu, D., Ünal, B., Güngör, E., Kaynak, M. O., Yiğit, H., Mercan, U. B., Kuzu, A., Teksam, Ö. (2022). What has changed in injury-related presentations during COVID-19 pandemic? A single-center experience from a pediatric emergency department. *Turkish Archives of Pediatrics*, 57(4), 453-458.

- Aydoğdu, Z. A., Ateş, E., Set, T. (2019). Assessment of mothers' measures against home accidents for 0–6-year-old children. *Turkish Archives of Pediatrics/Türk Pediatri Arşivi*, 54(3), 149-156.
- Balcı, E., Sezer, L., Durmuş, H. (2020). "Corona Günleri" nde Çocuklarda Ev Kazaları Artışı. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 14(5), 458-459.
- Büyük, E. T., Çavuşoğlu, F., Teker, E. (2015). Sıfır altı yaş arası çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin tanılanması. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(3), 17-22.
- Büyük, E. T., Seferoğlu, E. G. (2020). Annelerin Çocuklarının Ev Kazaları İle İlişkili Güvenlik Önlemlerini Tanılaması. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 201-206.
- Bressan, S., Gallo, E., Tirelli, F., Gregori, D., Da Dalt, L. (2021). Lockdown: more domestic accidents than COVID-19 in children. *Archives of Disease In Childhood*, 106(2), e3-e3.
- Claudet, I., Marchand-Tonel, C., Ricco, L., Houzé-Cerfon, C. H., Lang, T., Brehin, C. (2020). During the COVID-19 quarantine, home has been more harmful than the virus for children!. *Pediatric Emergency Care*, 36(9), e538-e540.
- Çalışkan, B. S., Balcı, S. (2018). Resim yöntemi ile ev kazaları risklerinin ve alınan önlemlerin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(2), 137-146.
- Çınar, N. S., Görak, G. (2003). 0-6 yaş çocuklarda annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ölçeğinin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Çocuk Forumu*, 6, 22-27.
- Çiçek, B., Şahin, H., Erkal, S. (2022). 0-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin incelenmesi: Covid-19 salgın dönemi örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(43), 212-230.
- Çiçekler, C. Y., Er, R. K., Alakoç, P. D., Büyükbayraktar, Ç. (2012). 0 6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 157-174.
- Demirköse, H., Yapar, D., Özkan, S. (2021). 0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Sağlık Okuryazarlığı Düzeyi ve Çocukların Ev Kazası Geçirme Durumu ile İlişkisi. *Sağlık ve Toplum*, 31(2), 74-82.
- Erdem, S. S., Bolu, F., Mayda, A. S. (2017). Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerinin Tanımlanması. *Konuralp Medical Journal/Konuralp Tıp Dergisi*, 9(2), 117-123.
- Erkal S. (2010). Identification of the number of home accidents per year involving children in the 0-6 age group and the measures taken by mothers to prevent home accidents. *Turkish Journal of Pediatrics*, 52(2), 150-157.
- Evgin, D., Çalışkan, Z. I. (2018). Çocuklarda görülen ev kazaları ve annelerin kazalardan korunmaya yönelik uygulamaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(59), 671-678.
- Gholap, P. R. (2017). A study to assess mothers knowledge and their practices in prevention of home accidents among toddler. *Int J Life Sci Res*, 3(3), 992-994.
- Gielen, A. C., Bachman, G., Badaki-Makun, O., Johnson, R. M., McDonald, E., Omaki, E., Pollack Porter K. M., Ryan L., Shields, W. (2020). National survey of home injuries during the time of COVID-19: who is at risk?. *Injury Epidemiology*, 7(1), 1-4.
- Gulliver, P., Dow, N., Simpson, J. (2005). The epidemiology of home injuries to children under five years in New Zealand. *Australian and New Zealand Journal of Public Health*, 29(1), 29-34.
- Güleryüz, O., Çolak, Ö., Güneysu, S. T., Fidancı, İ. (2021). The home accident cases applying to the pediatric emergency department during the Covid-19 pandemic: What did the pandemic change?. *Authorea*, 13, 1-11.
- Gündüz, G., Aytakin, A. (2015). Annelerin çocuklarını ev kazalarından korumaya yönelik tutumları ve etkileyen faktörler. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 5(3), 184-192.
- Karatepe, T. U., Akış N. (2013). 0-6 yaş çocuklarda ev kazası geçirme sıklığı ve ilişkili faktörler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 39(3), 165-168.
- Kılıç, E., Bayazit, T., Gündoğdu, G., Koşaroğlu, N. E., Sümer, H. (2019). Sivas İl Merkezi Kreş ve Anaokulu Çocuklarında Ev Kazası Geçirme Sıklığı ve Etkileyen Faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 14-25.
- Kurt, F. Y., Aytakin, A. (2015). 0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazaları. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 2(1), 22-32.
- Özdemir, U., Reşitoğlu, S., Tolunay, O., Çelik, T., Celiloğlu, C., Karakılıç, A., Tanyeli Z. Sarıbaş E., Kazgan Ş. T., Pehlivan D., Uç, D., Çelik, Ü. (2016). Çocuk acile başvuran ev kazalarının değerlendirilmesi. *Çocuk Acil ve Yoğun Bakım Dergisi*, 3(3), 146-150.
- Özmen, D., Ergin, D., Şen, N., Çetinkaya, A. Ç. (2007). 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin tanılanması. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(12), 13-20.
- Phelan, K. J., Khoury, J., Kalkwarf, H., Lanphear, B. (2005). Residential injuries in US children and adolescents. *Public Health Reports*, 120(1), 63-70.

- Sağlık Bakanlığı, Çocuk Güvenliğinin Sağlanması Programı, <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/cocukergensgp1/sagl%C4%B1g%C4%B1n-gelisitirlmesi/%C3%A7ocuk-g%C3%BCvenli%C4%9Finin-sa%C4%9Flanmas%C4%B1-program%C4%B1.html> Erişim Tarihi: 10.06.2022.
- Şekerci, E., İnal, S. (2016). Hastanede yatan 0-6 yaş grubu çocukların annelerinin ev kazaları konusundaki bilgi ve uygulamalarının incelenmesi. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 3(3), 160-172.
- Törüner, E. K., Büyükgönenç, L. (2011). Çocuk Sağlığı Temel Hemşirelik Yaklaşımları. Ankara: Göktuğ Yayıncılık, ss. 242-269.
- Turan, T., DüNDAR, S. A., Yorgancı, M., Yıldırım, Z. (2010). 0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazalarının önlenmesi. Ulus Travma Acil Cerrahi Dergisi, 16(6), 552-557.
- Tuygun, N., Karacan, C. D., Göktuğ, A., Çağlar, A. A., Tekeli, A., Bodur, İ., Öztürk B., Güngör A., Güneylüoğlu M. M., Yaradılmış R. M., Akelma, Z. (2021). Evaluation of changes in pediatric emergency department utilization during COVID-19 pandemic. Archives de Pédiatrie, 28, 677-682.
- United Nations International Children's Emergency Fund, 2018, Key practice: Managing child injuries and accidents at home, <https://www.unicef.org/uganda/key-practice-managing-child-injuries-and-accidents-home> Erişim Tarihi: 20.12.2022.
- Yıldırım, N., Kublay, G. (2016). 1-4 Yaş çocuklarına yönelik ev kazalarını önleme programının etkinliği. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 3(2), 1-13.
- Williams, N., Winters, J., Cooksey, R. (2020). Staying home but not out of trouble: no reduction in presentations to the South Australian paediatric major trauma service despite the COVID-19 pandemic. ANZ Journal of Surgery, 90(10), 1863-1864.
- Wong, T. W., Hung, J. W., Leung, M. W. (2021). Paediatric domestic accidents during COVID-19 pandemic in Hong Kong. Surgical Practice, 25(1), 32-37.